

Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Природознавство для дошкільників»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Екологічна освіта та виховання – одне із актуальних завдань сьогодення. Початковою ланкою неперервної екологічної освіти є дошкільна екологічна освіта, адже основи екологічного мислення, екологічної культури людини закладаються у ранньому дитинстві. Сьогодні робота з дітьми дошкільного віку – один з пріоритетних напрямків навчальної діяльності закладів позашкільної освіти. Діти у цьому віці проявляють жвавий інтерес до природи.

На гуртках «Природознавство для дошкільників» діти отримують знання про довкілля переважно в ігровій формі та у процесі практичної діяльності. Добираючи інформацію про природу враховуються психологічні стимули, які сприяють кращому засвоєнню дітьми природничих знань.

Діти одержують інформацію про природу з безпосередніх спостережень, розповідей керівника гуртків, читання художньої літератури, під час проведення найпростіших дослідів, догляду за тваринами і рослинами, дидактичних ігор. Заняття гуртка максимально насичені наочно - дидактичними матеріалами.

Програма гуртка розрахована на організацію занять з дітьми 5-7 років. Заняття проводяться 2 рази на тиждень. Тривалість гуртка: 2 спарених заняття по 35 хвилин (2 академічні години). Кількість дітей – 15.

Програма створена на основі збірника навчальних програм з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, рекомендованого Міністерством освіти і науки України (лист МОН від 11.06.2018 № 1/11-6201).

Враховуючи вікові особливості дітей дошкільного віку, програмою заплановано використання різноманітних форм і методів навчання. Теоретичне навчання тісно поєднується з практикою, оскільки освітні завдання вирішуються головним чином у процесі практичної роботи. Тому практичні роботи пропонується проводити як в приміщенні (кабінеті), так і в куточку живої природи та безпосередньо в природі.

У доборі форм і методів організації роботи керівник гуртка може проявляти власну ініціативу, творчість, самостійний пошук. Практичні заняття слід проводити у вигляді ігор-конкурсів, змагань. Екскурсії у вигляді прогулянок по території навчального закладу. Для проведення занять програмою передбачені розвивальні та пізнавальні ігри, конкурси.

Рекомендується проведення виставок малюнків, поробок природнього матеріалу, інсценування казок, тематичних вечорів.

Програмою передбачено застосування таких методів пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький тощо) та форм організації занять: нестандартне заняття (казка, фантазія, імпровізація,) розповідь, практична робота, екскурсія тощо. Передбачено також широке використання в освітньому процесі активних

та інтерактивних форм проведення занять (гра, флешмоб, квест, міні вистава, розвага, подорож тощо).

Мета програми полягає у формуванні базових компетентностей особистості у процесі засвоєння системи знань з рослинництва, тваринництва, охорони довкілля, розуміння причинно-наслідкових зв'язків у навколишньому світі.

Основні завдання передбачають формування таких компетентностей:

пізнавальної: оволодіння основною термінологією, основами дослідницької роботи; формування системи екологічних знань та уявлень про природу, навчання азам екологічної безпеки.

практичної: розвиток вміння реалізовувати теоретичні знання на практиці, формування навичок догляду за рослинами і тваринами; спонукати до спостережень за розвитком рослин, поведінкою тварин, до виявлення характерних особливостей їх зовнішнього вигляду, живлення, пристосування рослин і тварин до умов існування; ведення фенологічних спостережень; розвиток спостережливості, уваги.

творчої: розвиток самостійності, формування творчих здібностей,

соціальної: формування екологічної культури, наполегливості, відповідальності, доброзичливості, поваги до батьків та педагогів; навички міжособистісної взаємодії.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття.

Керівник гуртка в установленому порядку може вносити зміни до розподілу навчального часу на вивчення окремих тем програми, враховуючи рівень підготовки, вік, інтереси вихованців, стан матеріально-технічної бази закладу, в якому працюють гуртки.

Початковий рівень, один рік навчання
Навчально-тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Теоретичні	Практичні	Усього
1	Вступ	2	4	6
2	Осінь в природі	8	10	18
3	Організм і природне середовище	8	8	16
4	Рослини – цілющі скарби Землі	6	6	12
5	Природа взимку	12	16	28
6	Тварини – брати наші менші	12	8	20
7	Весна в природі	16	16	32
8	Охорона рослинного і тваринного світу	8	2	10
9	Підсумкове заняття		2	2
	Разом:	72	72	144

Зміст програми

1. Вступ (6 год.)

Теоретична частина. Знайомство з гуртківцями. Ознайомлення гуртківців з планом роботи гуртка. Техніка безпеки під час занять. Жива і нежива природа. Гармонійне співіснування.

Практична частина. Гра «Будьмо знайомі». Іри на свіжому повітрі.

Екскурсія: загальнооглядова екскурсія еколого-освітньою виставкою «Планета ЗОО» та на навчально-дослідну земельну ділянку КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ».

2. Осінь в природі (18 год.)

Теоретична частина. Ознаки осені. Осінні явища природи в назвах місяців. Дарунки саду і городу. Дарунки осіннього лісу: гриби, ягоди. Як дерева готуються до зими. Осінній листопад. Птахи зібралися у вирій. Куди сховалися комахи. Підготовка диких тварин до зими. Явища природи: дощ, туман, іній, сніг.

Практична частина. Дидактична гра «Відгадай за смаком». Дидактична гра «З якого дерева листочок». Збір насіння для підгодівлі птахів в зимовий період. Збір насіння квіткових рослин. Вивчення отруйних і їстівних грибів за допомогою муляжів. Збирання природнього матеріалу. Виготовлення виробів з природного матеріалу. Виготовлення аплікацій з сухого листя «Осінній букет».

Екскурсії: «Спостереження за змінами в природі восени», «Особливості стану дерев восени».

3. Організм і природне середовище (16 год.)

Теоретична частина. Поняття про організм і природне середовище. Значення води в природі. Три стани води. Кругообіг води в природі. Повітря навколо нас, його значення для організмів. Поняття «грунт», його значення для організмів.

Практична частина. Практична робота на тему «Три стани води». Догляд за кімнатними рослинами. Досліди з повітрям. Перегляд фільмів «Як берегти воду, «Біжи струмочок» та їх обговорення. Перегляд та обговорення фільму «Озі-озон».

4. Рослини – цілющі скарби землі (12 год.)

Теоретична частина. Будова рослин. Основні органи рослин: корінь, стебло, листок, квітка. Умови необхідні для життя рослин. Різноманітність рослин. Дерева, кущі. трав'янисті рослини. Значення рослин в природі, житті людини. Лікарські рослини. Культурні та дикорослі рослини. Кімнатні рослини, правила догляду за ними. Верба, калина – рослини-символи українського народу.

Практична частина. Догляд за рослинами у живому куточку. Вивчення впливу світла, тепла та води на розвиток рослин на прикладі кімнатних рослин. Спостереження за проростанням пшениці та квасолі. Виготовлення аплікацій з насіння рослин.

5. Природа взимку (28 год.)

Теоретична частина. Ознаки зими. Народна мудрість про зиму. Зимові явища в природі. Звірі взимку. Зимова сплячка деяких тварин (мухи, сонечка, мурашки, ящірки, плазуни, земноводні, їжаки, кажани, ховрахи). Зимуючі птахи місцевості. Охорона та приваблювання зимуючих пташок. Допомога пташкам взимку. Рослини взимку. Хвойні рослини. Ялинка та сосна - обрядові дерева, їх охорона.

Практична частина. Виготовлення новорічних ялинкових прикрас. Вивчення колядок, щедрівок. Участь у природоохоронних акціях: «Збережемо життя ялинці», «Годівничка». Свято зимуючих птахів. Конкурс на краще читання віршів про зиму.

Екскурсії: «Перші кроки зими», «Слідами звірів і птахів».

6. Тварини – брати наші менші (20 год.)

Теоретична частина. Різноманітність тварин. Значення тварин у природі і житті людини. Свійські та дикі тварини. Тварини живого куточка. Птахи.

Пристаювання до умов життя. Мешканці лісу. Мешканці водойм. Пристаювання до умов життя. Типові представники тварин рідного краю. Тварини у казках, байках, піснях рідного краю. Вікторина : «Тварини навколо нас».

Практична частина. Спостереження та догляд за тваринами в кутку живої природи. Екологічна гра «Впізнай мене!». Конкурс малюнків «Наші улюбленці». Перегляд відеофільму : «Наші веселі друзі – звірята».

7. Весна в природі (32год.)

Теоретична частина. Ознаки весни. Пробудження дерев та куців від зимового сну. Сокорух. Перші провісники весни – первоцвіти, їх охорона. Тварини навесні. Народження малечі у тварин. Комахи весною. Значення комах у природі. Шкідливі та корисні комахи. Птахи весною. Повернення птахів із вирію. Приваблювання птахів до парків, садів, зелених насаджень. Лелеки-наші друзі. Народні легенди про лелек. Весняні турботи земноводних та плазунів. Цикл весняних свят – Благовіщення та Великдень.

Практична частина. Творча діяльність – малювання на тему: «Якого кольору весна?». Складання казок про ранньоквітучі рослини. Веснянки, гаївки. Розмальовування писанок. Вітальні листівки в подарунок матері. Участь в природоохоронній акції «Первоцвіти». Акція «Зелене подвір'я». Посадка та догляд за квітами на майданчику садочку. Свято «День зустрічі птахів». Перегляд відеофільмів.

Екскурсії: «Пробудження сплячих красунь», «Знайди весняні риси в природі», «Кольори весни. Спостереження за тваринним та рослинним світом», екскурсія на ботанічну стежину ЛОЦЕНТУМ.

8. Охорона рослинного і тваринного світу (10 год.)

Теоретична частина. Ліс – наш зелений друг. Його охорона. Червона книга України. Рослини Червоної книги України нашої місцевості. Тварини Червоної книги України нашої місцевості.

Практична частина. Розважально – пізнавальна програма: «В гостях у Діда Лісовичка». Складання правил поведінки в природі. Підсумкова гра «Всі рослини і тварини вкрай потрібні для людини».

9. Підсумкове заняття (2год.)

Подорож по країні Юннатії. Гра -вікторина «Скарбничка добрих справ», «Я природі друг».

Прогнозований результат

Вихованці повинні знати і розуміти:

- основні правила поведінки в природі;
- взаємозв'язки живої та неживої природи, природи і здоров'я людини;
- сезонні зміни в природі, ознаки кожної пори року
- роль рослин і тварин, їх значення для людини;
- фауну і флору рідного краю;
- небезпечні рослини та отруйні гриби;
- народні свята та обряди;
- позитивний і негативний вплив людської діяльності на стан природи;

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- проводити нескладні фенологічні спостереження;
- визначати ознаки кожної пори року;
- визначати за зовнішнім виглядом рослини і тварини;
- правильно поводитись в природі;
- доглядати за рослинами та тваринами куточка природи;
- збирати і працювати з природнім матеріалом;
- дотримуватися техніки безпеки

Вихованці мають набути досвід:

- по догляду за рослинами та тваринами живого куточка;
- по виготовленню поробок з рослинного матеріалу;
- виготовлення годівничок (під керівництвом дорослих);
- практичної діяльності з охорони довкілля;
- дбайливого ставлення до об'єктів живої та неживої природи рідного краю;
- участі в творчих конкурсах

Література

1. Програми для творчих об'єднань позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, - Міністерство освіти і науки України, - Науково – методичний центр середньої освіти МАН України, Академія педагогічних наук України, - Київ, - «Богдан», - 2018 р.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, - Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, національна Академія педагогічних наук України, - Київ, - 2012.
3. Бутченко Л.І. Природа в житті українського народу. – Київ: Вид-во «Лібра» - 2007.
4. Ф.Фуджі. Джелі Джем – захисник людей / центр екологічної освіти і інформації – К.1994.
5. Паросток: Журнал / Національний еколого –натуралістичний центр учнівської молоді.
6. Дмитрієв Ю. Ця дивовижна наука зоологія. - К.: Веселка, 1981.
8. Я пізнаю світ. Рослини. Дитяча енциклопедія. – К.: Школа, 2002.
9. Червона книга України. Рослинний світ/ за редакцією Я.П. Дідуха — Київ: Глобалконсалтинг, 2009 .
10. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. — К.: Глобалконсалтинг, 2009.
11. Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «ДИТИНА»/Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Головне управління освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) Київський університет імені Бориса Грінченка. – 3-є видання доопрацьоване та доповнене. – К. : Київ. Ун-т ім..Б.Грінченка, 2013.
12. Уроки екології. . Комплект наочних посібників. – Харків: Вид-во «Ранок» - 2007.
13. Грущинська І.В. Як спостерігати за природою. Читанка з природознавства: Навчальний посібник./ І.В. Грущинська. - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
14. Квітникарство: навч. посібник / Іщук Л.П., Олешко О.Г., Черняк В.М., Козак Л.А. – Біла Церква: Вид-во «Поліграф» - 2014.
15. Карпенко Ю. Велика енциклопедія про все на світі. – Київ: Вид-во «Глорія» - 2017.
16. Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи (старший дошкільний вік). – Київ: Вид-во «Генеза» - 2013.